

Verantwoording

ZIEN! Leerling 5-8

Veiligheidsbeleving

Expertsysteem ZIEN!

voor het primair onderwijs

Driestar onderwijsadvies

Gouda, oktober 2017

C.P. van Elst MSc

Drs. B. Haverhals

S.W. van der Klooster-Sturm MA

Driestar onderwijsadvies

© Driestar onderwijsadvies

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van Driestar onderwijsadvies.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1. Aanvullende vragenlijst veiligheidsbeleving	4
1.2 Verantwoording	4
1.3 Opbouw verantwoording ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving	4
2. Theoretische achtergrond en operationalisatie	6
2.1 Veiligheidsbeleving	6
2.1.1 Definitie en operationalisatie	7
3. Normering	8
3.1 Steekproeftrekking	8
3.1.1 Samenstelling data	8
3.1.2 Criteria gestratificeerde normeringssteekproeven	8
3.2 Samenstelling en representativiteit normeringssteekproeven	9
3.3 Normtabellen	11
4. Betrouwbaarheid	12
4.1 Interne consistentie	12
5. Begripsvaliditeit	13
5.1 Interne structuur	13
6. Literatuur	14
Bijlage 1. Ontwikkeling van de vragenlijst	15
Bijlage 2. Normering weergegeven op percentiële niveau	16

1. Inleiding

1.1. Aanvullende vragenlijst veiligheidsbeleving

Aanleiding voor de monitoring sociale veiligheid is dat per 1 augustus 2015 de wet Veiligheid op school in werking is getreden (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2015). Deze wet verplicht scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs jaarlijks de veiligheid van leerlingen te monitoren met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft (Inspectie van het Onderwijs, 2017). Omdat in de bestaande leerlingvragenlijst ZIEN! Leerling 5-8 Leer- en leefklimaat niet concreet genoeg gevraagd werd naar de veiligheidsbeleving van de leerlingen is een extra vragenlijst ontwikkeld. Deze bestaat uit vier stellingen die specifiek bevragen op de beleving van veiligheid.

Scholen moeten volgens de wet met behulp van de monitoring inzicht krijgen in drie belangrijke aspecten van veiligheid (Ministerie van OCW, 2016):

- hoe ervaren leerlingen de sociale en fysieke veiligheid op school?
- hebben leerlingen te maken met aantasting van de sociale en fysieke veiligheid?
- hoe is het gesteld met het welbevinden van leerlingen op school?

Het eerste aspect wordt bevraagd met ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving. Het tweede en derde aspect komen beiden terug in de vragenlijst ZIEN! Leerling 5-8 Leer- en leefklimaat, respectievelijk geoperationaliseerd in de categorieën Pestbeleving en Welbevinden.

1.2 Verantwoording

Dat ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving conceptueel onderbouwd, valide en betrouwbaar is, wordt verantwoord in dit document. Voor ZIEN! Leerling 5-8 Sociale vaardigheden en ZIEN! Leerling 5-8 Leer- en leefklimaat zijn aparte verantwoordingsdocumenten beschikbaar.

Voor de verantwoording van de leerkrachtvragenlijst wordt verwezen naar het document 'Verantwoording pedagogisch expertsysteem ZIEN! voor het primair onderwijs' (Broer, Haverhals & De Bruijn, 2012). De verantwoording van deze *leerlingvragenlijst* bouwt voort op de verantwoording van de leerkrachtvragenlijst en vult aan.

1.3 Opbouw verantwoording ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving

De ZIEN!-leerlingvragenlijst bestaat uit drie delen: ZIEN! Leerling 5-8 Leer- en leefklimaat, ZIEN! Leerling 5-8 Sociale vaardigheden en ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving. Deze

verantwoording richt zich op het instrument ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving. De drie vragenlijsten hebben dezelfde doelgroep en grotendeels hetzelfde gebruiksdoel.

In deze verantwoording wordt in *Hoofdstuk 2* een theoretisch kader geschetst waarbinnen het construct Veiligheidsbeleving valt. *Hoofdstuk 3* licht het normeringsonderzoek toe en in *hoofdstuk 4* wordt op basis van diverse analyses aangetoond dat ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving een betrouwbaar instrument is. In *hoofdstuk 5* wordt de validiteit van het instrument onderbouwd. Naast dit verantwoordingsdocument is een aparte handreiking beschikbaar waarin benchmarkgegevens opgenomen zijn. Aan de hand hiervan kan de school bepalen waar zij staat ten opzichte van de landelijke scores. Ook worden in deze handreiking adviezen gegeven naar aanleiding van de scores op de schaal Veiligheidsbeleving.

2. Theoretische achtergrond en operationalisatie

Centraal in de wetgeving staat de zorgplicht van de school. Scholen worden geacht leerlingen een veilige omgeving te bieden. Het voeren van een actief veiligheidsbeleid is daarbij noodzakelijk. De Memorie van Toelichting bij de wet Veiligheid op school zegt hierover: *"Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen. Op basis van monitoring die een representatief en actueel beeld geeft van de sociale veiligheid van de leerlingen, krijgen scholen inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op de school."* (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2015).

2.1 Veiligheidsbeleving

Een veilig schoolklimaat bestaat uit verschillende onderdelen. Een belangrijk aspect is de veiligheidsbeleving. Omdat beleving een persoonlijk gevoel is, kan de school dit alleen meten door zelfrapportage van de leerlingen. De leerlingvragenlijsten van ZIEN! zijn daarvoor bruikbaar. De monitoring moet geen doel op zich zijn, maar een middel. Wanneer de school tijdig weet wanneer leerlingen zich niet veilig voelen, kan worden ingegrepen. Het is van belang dat de school de monitoring zo inricht dat het de informatie geeft die nodig is om een passend veiligheidsbeleid te voeren en bijbehorende maatregelen neemt (Inspectie van het Onderwijs, 2017).

Veiligheid op school omvat volgens Wang en Degol (2016) de mate waarin de sociale, emotionele en fysieke veiligheid gewaarborgd wordt. Het gaat daarbij om de manier waarop de school hier zorg voor draagt. De ontwikkeling van leerlingen wordt beïnvloed door de schoolomgeving. Wanneer de school een veilig schoolklimaat biedt, kunnen leerlingen zich zo optimaal mogelijk ontwikkelen (DeVoe et al., 2004).

De beleving van veiligheid is een gevoel dat ervaren wordt. Het gaat er om je veilig en verbonden te voelen met de school. Als leerlingen dit gevoel beleven, zijn ze meer beschermd tegen negatieve invloeden en kunnen ze daardoor beter presteren. Bovendien heeft veiligheidsbeleving sterke invloed op het persoonlijk welzijn (Rodney, Johnson, & Srivastava, 2005). Een hogere mate van veiligheidsbeleving zorgt voor een hoger welbevinden. Daarnaast zorgt het ervoor dat leerlingen weten wat nodig is om dit gevoel in stand te houden. Op deze manier dragen zij ook in bredere zin bij aan het waarborgen van een veilig schoolklimaat.

2.1.1 Definitie en operationalisatie

De categorie Veiligheidsbeleving wordt als volgt gedefinieerd:

Veiligheidsbeleving is het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. De leerling heeft het gevoel erbij te horen.

De stellingen waarin Veiligheidsbeleving is geoperationaliseerd zijn als volgt:

Stellingen groep 5-8

- Ik voel me veilig op school
- Ik voel me veilig in mijn klas
- Ik voel me veilig op het plein
- Ik hoor erbij in de groep

Meer achtergrondinformatie over ZIEN! Leerling is te vinden in de verantwoordingsdocumenten van de vragenlijst Leer- en leefklimaat en de vragenlijst Sociale vaardigheden.

3. Normering

Om waarde te geven aan de resultaten van een test is het nodig om zogenoemde ruwe scores om te zetten in normen. Deze normen worden gebaseerd op de scores van een groep leerlingen. Voor ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving is een normeringsonderzoek uitgevoerd om deze normen vast te kunnen stellen. Hoe dit onderzoek werd uitgevoerd en welke normen dit opleverde wordt in dit hoofdstuk beschreven.

3.1 Steekproeftrekking

3.1.1 Samenstelling data

De data voor het normeringsonderzoek zijn afkomstig van door leerlingen in het primair onderwijs ingevulde ZIEN!-leerlingvragenlijsten in de periode van 22 maart t/m 31 juli 2017. Alle scholen die de ZIEN!-leerlingvragenlijsten gebruiken, konden via ParnasSys digitaal toestemming geven om de gegevens van de ingevulde leerlingvragenlijsten beschikbaar te stellen aan Driestar educatief. In totaal gaven 86 verschillende, reguliere basisscholen toestemming. Dit leverde gegevens op van 8360 leerlingen (4224 jongens en 4136 meisjes) die de vragenlijst Veiligheidsbeleving hebben ingevuld. Deze dataset is gebruikt als basis voor de gestratificeerde normeringssteekproeven en ook voor de steekproeven die nodig waren om de betrouwbaarheid en de validiteit te onderzoeken.

3.1.2 Criteria gestratificeerde normeringssteekproeven

Bij het samenstellen van de normeringssteekproeven is de representativiteit voor de doelgroep van groot belang. Voor deze normeringssteekproeven is rekening gehouden met vier verschillende criteria, namelijk geografische regio, onderwijstype, leerlinggewicht en geslacht. De gestratificeerde steekproeven zijn daardoor een afspiegeling geworden van de doelgroep van ZIEN!, namelijk alle leerlingen in groep 5-8 van het Nederlandse primair onderwijs. Informatie over de criteria werd gevonden op de website van DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2016).

Ten behoeve van de regiospreiding zijn de provincies in Nederland verdeeld in vier regio's: noord (Groningen, Friesland en Drenthe), oost (Overijssel, Gelderland en Flevoland), zuid (Brabant en Limburg) en west (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Zeeland). In deze regio's waren op de peildatum (01-10-2016) respectievelijk 9,9%, 22,2%, 48,4% en 19,5% van de leerlingen ingeschreven in het basisonderwijs (deze percentages zijn voorlopig).

De etniciteit van de leerlingen is niet meegewogen als criterium, omdat van basisschoolleerlingen daarover geen gegevens beschikbaar zijn. In plaats daarvan is het criterium leerlinggewicht meegenomen in de normeringssteekproeven. Dat is een criterium dat aan leerlingen in het basisonderwijs wordt toegekend op basis van het opleidingsniveau

van de ouders. Een gewicht 0,3 wordt toegekend aan leerlingen waarvan beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging maximaal lbo/bsc, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg gevolgd heeft. Een gewicht 1,2 wordt toegekend aan een leerling waarvan een ouder maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk gevolgd heeft en de andere ouder óf maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk óf maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg heeft gevolgd. Alle leerlingen waarvan minimaal één van de ouders een opleiding heeft gehad in het overige voortgezet onderwijs, krijgen het gewicht 0.

Voor het normeringsonderzoek is dezelfde indeling in categorieën gebruikt als bij het normeringsonderzoek ten behoeve van de leerkrachtvragenlijst. De gebruikte indeling werd toentertijd door het leerlingvolgsysteem ParnasSys gehanteerd (Broer et al., 2012). Deze indeling is op basis van het percentage leerlingen met een gewicht 0,3 of 1,2 op een school. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt of een leerling een gewicht 0,3 of 1,2 heeft. Gegevens over het aantal leerlingen met een gewicht 0,3 of 1,2 zijn gedownload van de website van DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2016). Op basis daarvan is de landelijke verdeling op basis van de categorieën vastgesteld. Daarnaast is een extra categorie toegevoegd voor leerlingen die een sbo-school bezoeken. Op sbo-scholen geldt geen leerlinggewicht. De landelijke verdeling over de gehanteerde categorieën wordt weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1

Indeling van schoolcategorieën

Schoolcategorie	Percentage gewogen leerlingen (0,3 en 1,2)	Landelijke verdeling
1	< 15%	79,6%
2	15% - 24%	9,7%
3	25% - 49%	7,7%
4	50% - 100%	0,7%
5	Sbo	2,3%

3.2 Samenstelling en representativiteit normeringssteekproeven

Voor alle leerlingen in de dataset zijn de gegevens met betrekking tot regio en schoolcategorie van hun school toegevoegd. De dataset is opgesplitst in twee groepen: jongens en meisjes. Dit om te onderzoeken of een verschillende normering voor jongens en meisjes statistisch gezien nodig is. Uit elk van deze twee groepen werd een gestratificeerde steekproef getrokken, eerst op basis van regio en vervolgens op basis van schoolcategorie. Daarbij werd telkens rekening gehouden met landelijke verdelingen. In tabel 3.2 zijn de gegevens van deze steekproeven weergegeven. Voor jongens en meisjes zijn gegevens van achtereenvolgens het aantal proefpersonen (N), het gemiddelde (M), de

standaardfout van het gemiddelde (SE_x), de standaardmeetfout (SE_M), de standaarddeviatie (SD), de skewness (G^1), de kurtosis (G^2), de t-waarde (t) en de effectgrootte (ES) weergegeven.

Tabel 3.2
Descriptieve gegevens ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving

Subschaal	geslacht	N	M	SE_x	SE_M	SD	G_1	G_2	t	ES
Veiligheids- beleving	jongens	486	14,23	0,09	0,72	2,09	-1,52	2,57	,18	,01
	meisjes	486	14,21	0,10	0,90	2,25	-1,45	1,79		

df. = 970

De verschillen op de schaal Veiligheidsbeleving tussen jongens en meisjes zijn niet significant. De effectgrootte is klein. Ondanks deze resultaten wordt er een aparte normering vastgesteld voor jongens en meisjes. De belangrijkste reden hiervoor is om continuïteit in de ZIEN! leerlingvragenlijsten te waarborgen.

Daarnaast is onderzocht in hoeverre de steekproeven representatief zijn voor de populatie leerlingen waarvoor ZIEN! Leerling is bedoeld. In tabel 3.3 wordt de verdeling over de regio's en schoolcategorieën voor de beide steekproeven afgezet tegen de landelijke verdeling.

Tabel 3.3
Demografische gegevens normerings- en betrouwbaarheidssteekproeven

		Landelijk	Jongens (N = 486)	Meisjes (N = 486)
Regio	noord	9,9%	9,5%	9,5%
	oost	22,2%	21,4%	21,8%
	west	48,4%	48,6%	47,5%
	zuid	19,5%	20,6%	21,2%
Schoolcategorie	1	79,6%	81,9%	81,9%
	2	9,7%	10,1%	10,1%
	3	7,7%	7,4%	7,4%
	4	0,7%	0,6%	0,6%
	5	2,3%	0,0%	0,0%

De landelijke verdeling wordt in de normeringssteekproeven voor jongens en meisjes goed teruggevonden. Regio 'zuid' is zowel voor jongens als meisjes iets oververtegenwoordigd, terwijl regio 'oost' wat ondervertegenwoordigd is. Voor de verdeling over de schoolcategorieën zijn nauwelijks afwijkingen te vinden van de landelijke verdeling voor beide steekproeven. Schoolcategorie 5 (sbo) is niet meegenomen in het onderzoek, omdat daar geen data van beschikbaar was.

Voor de variabelen 'regio' en 'schoolcategorie' is met behulp van een t-toets nagegaan of er verschillen zijn tussen de gemiddelden van jongens en meisjes. Een

overzicht daarvan is opgenomen in tabel 3.4 Voor het overgrote deel van de gemiddelden geldt dat er geen significante verschillen zijn tussen regio's of schoolcategorieën. Er is slechts één significant verschil tussen gemiddelden gevonden, namelijk bij de jongens voor de variabele 'regio'.

Tabel 3.4
Gegevens van de schaal uitgesplitst over de schoolcategorieën en regio's

	Jongens			Meisjes		
	N	M	SD	N	M	SD
Schoolcategorie						
< 15% gewogen leerlingen	398	14,25	2,06	398	14,27	2,23
15-24% gewogen leerlingen	49	13,88	2,62	49	13,92	2,45
25 -49% gewogen leerlingen	36	14,64	1,55	36	13,89	2,29
> 50% gewogen leerlingen	3	13,33	1,53	3	14,33	1,53
sbo	0	-	-	0	-	-
Regio						
Noord	46	14,28	2,04	46	14,26	2,25
Oost	104	14,62	2,07	106	14,27	2,19
West	236	14,06	2,22	231	14,18	1,98
Zuid	100	14,22	1,76	103	14,18	2,40

3.3 Normtabellen

Evenals voor de leerkrachtvragenlijst van ZIEN! worden ook voor ZIEN! Leerling de scores omgezet in normen op basis van rangorde. Dit om de ruwe scores te kunnen interpreteren. Hierbij wordt de normindeling van het Cito-leerlingvolgsysteem aangehouden, waarbij de niveaus D (15% leerlingen die boven de laagste 10% scoort) en niveau E (10% laagst scorende leerlingen) bij elkaar zijn genomen in het vierde niveau, zodat een indeling in kwartielen ontstaat. In bijlage 2 is de normering te vinden voor de schaal Veiligheidsbeleving op percentiële niveau. In tabel 3.5 is de indeling in kwartielen opgenomen.

Tabel 3.5
Normtabellen voor ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving

	Rood (0 t/m 24%)	Oranje (25% - 49%)	Groen (50% - 74%)	Blauw (75%-100%)
Jongens	4-12	13-14	15	16
Meisjes	4-12	13-14	15	16

4. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid vormt een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van een test. Een test is betrouwbaar als hij nauwkeurig en zuiver meet. Dat wil zeggen dat de uitkomst niet afhankelijk mag zijn van toeval. Voor het vaststellen van de betrouwbaarheid van ZIEN! Leerling 5-8 Leer- en leefklimaat is onderzoek gedaan naar de interne consistentie.

4.1 Interne consistentie

Om de interne consistentie vast te stellen is gebruik gemaakt van Guttman's lambda2. Met de interne consistentie wordt weergegeven in hoeverre de verschillende items met elkaar samenhangen. De gegevens zijn afkomstig uit een representatieve steekproef. De steekproeven voor deze betrouwbaarheidsanalyse zijn genomen uit hetzelfde databestand als de normeringssteekproeven. In tabel 3.3 zijn de gegevens van deze steekproeven terug te vinden.

Voor de jongens (N = 486) geldt dat Guttman's lambda2 .78 is. Voor de meisjes (N = 486) is Guttman's lambda2 .84. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de categorie Veiligheidsbeleving betrouwbaar is.

In tabel 4.1 zijn de gegevens van jongens en meisjes opgenomen van de afzonderlijke items. Voor de afzonderlijke items van de schaal worden ook de item-restcorrelaties (r_{it}) weergegeven. Voor alle items ligt de r_{it} tussen ,45 en ,75.

Tabel 4.1
Itemgegevens per normgroep

Schaal	Item	Jongens			Meisjes		
		M	SD	Rit	M	SD	Rit
Veiligheids- beleving	S01	3,56	0,66	,63	3,60	0,64	,72
	S02	3,60	0,65	,67	3,61	0,44	,71
	S03	3,52	0,68	,59	3,50	0,49	,66
	S04	3,55	0,71	,45	3,50	0,54	,59

5. Begripsvaliditeit

Een tweede kwaliteitskenmerk van een meetinstrument is de validiteit. Met validiteit wordt bedoeld dat het instrument het construct meet dat het beoogt te meten. Omdat het doel van ZIEN! is om onderscheid te kunnen maken tussen leerlingen op een aantal kenmerken van het sociaal-emotioneel functioneren, is een onderzoek naar de begripsvaliditeit uitgevoerd. Omdat ZIEN! niet is ontwikkeld om voorspellingen te kunnen doen, is niet de predictieve validiteit onderzocht.

Voor het onderzoek naar de categorie Veiligheidsbeleving wordt de interne structuur van ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving beschreven.

5.1 Interne structuur

Bij het vaststellen van de kwaliteit van de interne structuur is gebruik gemaakt van dezelfde representatieve steekproeven als de normeringssteekproeven. De demografische gegevens van de steekproeven zijn te vinden in tabel 3.3. Een PCA (principale componenten analyse) met varimaxrotatie is toegepast op de data. De gezochte structuur werd daarin teruggevonden. In tabel 5.1 zijn de uitkomsten van de analyse te zien. De vier items van de categorie Veiligheidsbeleving zijn zeer goed te herkennen als één factor.

Tabel 5.1
*Resultaten factoranalyse ZIEN!
Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving*

Item	Jongens	Meisjes
01	,82	,86
02	,85	,85
03	,79	,82
04	,65	,76

De factor Veiligheidsbeleving verklaart bij de betrouwbaarheidssteekproef 60,76 procent van de variantie bij de jongens en 67,59 procent van de variantie bij de meisjes. De eigenwaarden en percentages van de verklaarde variantie zijn weergegeven in tabel 5.2.

Tabel 5.2
Eigenwaarden en verklaarde variantie ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving

Component	Jongens			Component	Meisjes		
	totaal	% variantie	cumulatief %		totaal	% variantie	cumulatief %
Veiligheidsbeleving	2,43	60,76	60,76	Veiligheidsbeleving	2,70	67,59	67,95

6. Literatuur

- Broer, N. A., Haverhals, B., & Bruin, H.L. de (2012). *Verantwoording. Pedagogisch expertsysteem ZIEN! voor het primair onderwijs*. Driestar Onderwijsadvies.
- DeVoe, J.F., Peter, K., Kaufman, P., Miller, A., Noonan, M., Snyder, T.D., & Baum, K. (2004). *Indicators of School Crime and Safety. National Center for Educational Statistics, US Department of Education Institute of Educational Sciences*
- Dienst Uitvoering Onderwijs (2016). *Onderwijsdata*. Gevonden op https://duo.nl/open_onderwijsdata/
- Inspectie van het Onderwijs (2017). *Toezicht op monitoring sociale veiligheid*. 's-Gravenhage: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/sociale-veiligheid/toezicht-op-naleving-zorgplicht-sociale-veiligheid-op-school>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2016). *Brochure: Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school*. 's-Gravenhage: Ministerie van OCW.
- Rodney, L. W., Johnson, D. L., & Srivastava, R. P. (2005). The impact of culturally relevant violence prevention models on school-age youth. *Journal of Primary Prevention*, 26, 439-454. doi:10.1007/s10935-005-0003-y
- Tweede Kamer der Staten-Generaal (2015). *Wijziging van enige onderwijswetten in verband met het invoeren van de verplichting voor scholen zorg te dragen voor de sociale veiligheid op school. Memorie van toelichting*. 's-Gravenhage: Tweede Kamer.
- Wang, M. T., & Degol, J. L. (2016). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational Psychology Review*, 28, 315-352. doi:10.1007/s10648-015-9319-1

Bijlage 1. Ontwikkeling van de vragenlijst

De eerste versie van de vragenlijst Veiligheidsbeleving bestond uit de volgende acht stellingen:

1. Ik voel me veilig op school.
2. Ik voel me veilig in mijn klas.
3. Ik voel me veilig op het plein.
4. Op school houden we ons aan de regels.
5. De meesters en juffen pakken vervelend gedrag aan.
6. De kinderen in mijn klas gaan fijn met elkaar om.
7. Ik hoor erbij in de groep.
8. De meesters en juffen zorgen ervoor dat iedereen zich aan de regels houdt.

Tijdens het onderzoek is een factoranalyse uitgevoerd met deze acht stellingen. De analyse liet zien dat de acht stellingen samen niet één schaal vormden, maar dat in ieder geval twee componenten konden worden onderscheiden. De resultaten hiervan zijn te vinden in tabel B1.1.

Tabel B1.1

*Factoranalyse 1e versie ZIEN!
Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving*

Component	Jongens		Meisjes	
	1	2	1	2
Item				
1	,83	,15	,83	,13
2	,82	,16	,82	,17
3	,78	,10	,78	,09
4	,11	,74	,12	,74
5	,08	,52	,10	,56
6	,42	,48	,49	,41
7	,67	,21	,72	,14
8	,16	,72	,11	,75

Uit de factoranalyse bleek dat de stellingen 1, 2, 3 en 7 het beste laadden op één factor. Op basis daarvan en gezien de inhoud van de stellingen, is besloten om de andere stellingen niet in de vragenlijst op te nemen.

Bijlage 2. Normering weergegeven op percentielniveau

In onderstaande tabel is de normering weergegeven die is opgesteld op basis van de normeringssteekproef van de data die verkregen zijn van maart – juli 2017. De normering is weergegeven in percentielen, zonder decimalen. De verschillende kleuren geven de indeling in kwartielen aan:

- 0-24e percentiel: = rood; laag
- 25-49e percentiel = oranje; benedengemiddeld
- 50-74e percentiel = groen; bovengemiddeld
- 75-100e percentiel = blauw; bovengemiddeld

Voor gebruikers van ZIEN! Leerling 5-8 Veiligheidsbeleving is een toelichting op de indeling in percentielen en kwartielen (kleuren) opgenomen in de handleiding. Ook is er een handreiking beschikbaar in ZIEN! die je kunt gebruiken bij de interpretatie van de scores.

Ruwe score	Percentielen Veiligheidsbeleving	
	jongens	meisjes
4	0	0
5	0	0
6	0	0
7	2	1
8	2	3
9	4	6
10	6	8
11	9	12
12	18	20
13	30	29
14	42	41
15	62	58
16	100	100